

Länsstyrelsernas handläggningstider

SKL GRANSKAR

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Förord

Den 2 maj 2011 fick Sverige en ny plan- och bygglag. Målet var att reglerna för bygglov och planering skulle förenklas. Man ville snabba upp bygglovsprocessen och skapa förutsebarhet och rättsäkerhet.

Det är mål som SKL ställer sig bakom. Kommunerna är angelägna om att förenkla för både medborgare och näringsliv och de vill inte fördröja viktiga byggprojekt. Men kommunens beslut i plan- och byggärenden kan överklagas till länsstyrelsen och sedan vidare till domstol. Alla som är det minsta berörda har rätt att överklaga.

Hur lång tid behöver då länsstyrelser och domstolar för att handlägga dessa överklaganden? SKL har gjort en granskning utifrån myndigheternas egna uppgifter. Vi kan konstatera att handläggningstiderna har ökat markant de senaste åren och att det är en trend som verkar hålla i sig.

Den nya plan- och bygglagen innebär att kommunernas handläggningstid av bygglov har förkortats. Men eftersom det tar allt längre tid för länsstyrelser och domstolar att handlägga överklaganden, så får den som vill bygga i realiteten vänta längre än tidigare på besked.

Denna utveckling går emot syftet med lagändringarna. Det är inte acceptabelt.

Stockholm i maj 2011

Håkan Sörman

VD

Sveriges Kommuner och Landsting

Nya PBL missar målet

Den 2 maj 2011 fick Sverige en ny plan- och bygglag som skärper kraven på kommunerna. Den tid kommunen har på sig att handlägga en ansökan om bygglov har kortats och ska nu hanteras inom tio veckor. Endast i undantagsfall är det tillåtet att förlänga tiden med ytterligare tio veckor.

För större byggprojekt krävs ofta en detaljplan, något som kommunen beslutar om. I detaljplanen kan kommunen förverkliga lokala politiska ställningstaganden om hur mark och vatten ska användas och hur bebyggelse ska utformas och förvaltas. Proceduren för hur planen ska tas fram regleras i plan- och bygglagen. Detaljplanen är också juridiskt bindande. Hur lång tid det tar att ta fram en detaljplan går att förutse. Lagen reglerar vilka moment som ingår i processen och hur lång tid berörda har på sig för att komma med synpunkter.

Den nya plan- och bygglagen ger inte kommunerna några utökade möjligheter att korta sina ledtider. Den som vill bygga får räkna med att planprocessen kan ta upp till ett år, från det första förslaget till dess att kommunen beslutat om en detaljplan som ger byggrätter.

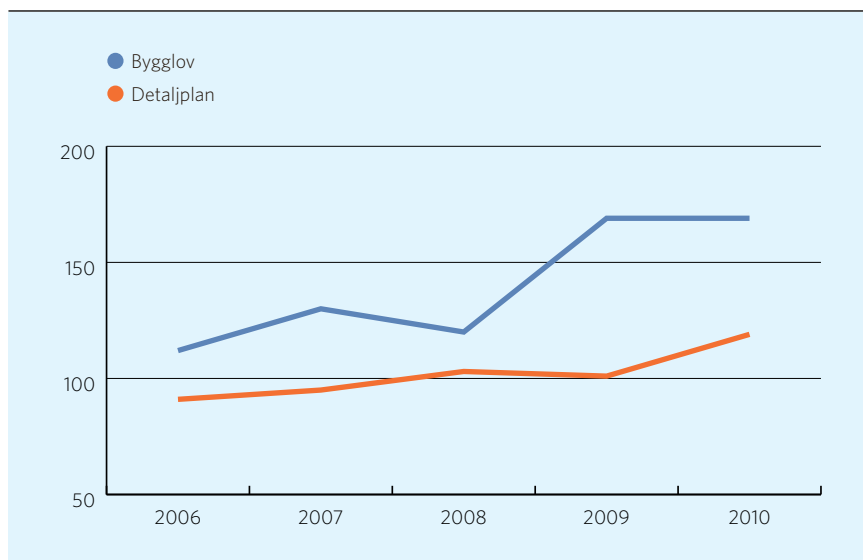
När kommunen har fattat sitt beslut om bygglov eller detaljplan finns det möjlighet för berörda att överklaga till länsstyrelsen och sedan vidare till domstol. Antalet överklaganden på beslut om detaljplaner har under de senaste åren varit relativt konstant, medan antalet överklagade bygglov har blivit något färre¹. Ändå har länsstyrelsernas handläggningstider för dessa ärenden ökat markant. Det verkar vara en trend som håller i sig.

Länsstyrelsernas
handläggningstider
har ökat markant. Det
verkar vara en trend
som håller i sig.

Not. 1.
Boverkets uppsiktsrapport,
planering och byggande under 2010.

FIGUR 1. Handläggningstiderna (dagar) i genomsnitt för bygglov och detaljplaner, alla länsstyrelser åren 2006–2010.

Den genomsnittliga handläggningstiden har ökat med nästan två månader under åren 2006 till 2010.

Länsstyrelsernas handläggningstider är för långa

SKL har granskat länsstyrelsernas egna uppgifter för år 2010 och kan konstatera att handläggningen av överklagade ärenden enligt plan- och bygglagen tar mycket lång tid hos flera länsstyrelser. Den genomsnittliga handläggningstiden har ökat med nästan två månader (57 dagar) under åren 2006 till 2010. I vissa län tar prövningen flera gånger längre tid än de tio veckor som kommunerna nu enligt lag har på sig för att handlägga ansökningar om bygglov.

Den genomsnittliga handläggningstiden för alla länsstyrelser är 169 dagar, det vill säga 24 veckor. Endast tre län har en genomsnittlig handläggningstid under tio veckor för bygglovsärenden.

Några län har extremt långa handläggningstider. I Norrbotten får den som fått sitt bygglov överklagat vara beredd på en handläggningstid på i

genomsnitt 452 dagar, det vill säga 65 veckor eller över ett år. I Västmanland är det inte mycket bättre. Där får den som vill bygga vara beredd på att ett överklagat bygglov tar 443 dagar, alltså 63 veckor.

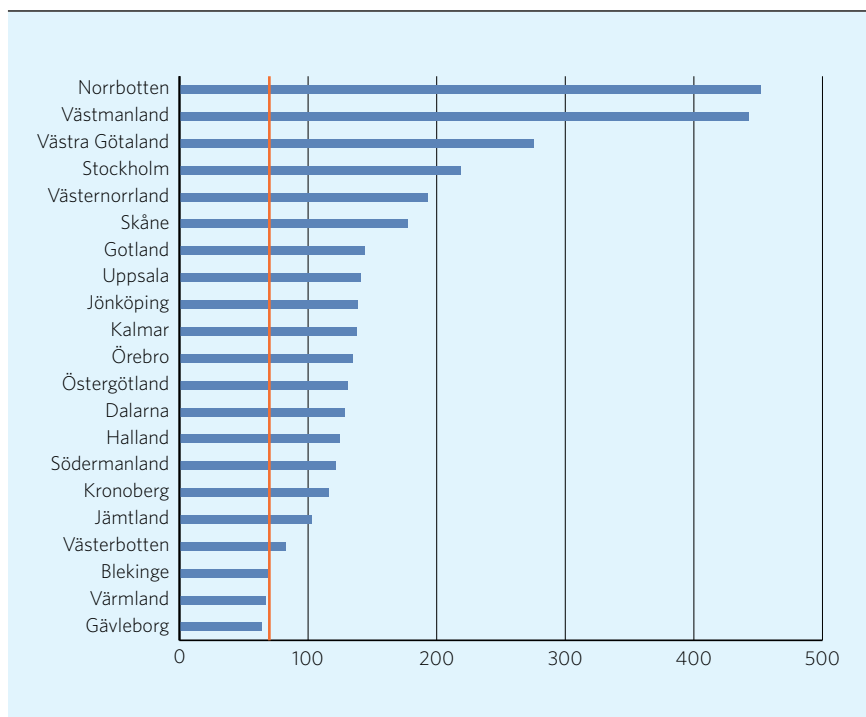
I Norrbotten och i Västmanland behöver länsstyrelserna alltså nästan sju gånger längre tid på sig att hantera ett ärende än vad som är tillåtet för kommunerna. Gävleborg, som handlägger ärenden snabbast av alla länsstyrelser, gör det sju gånger effektivare än kollegorna i Norrbotten.

Det är inte rättsäkert att handläggningstiderna i länsstyrelserna skiljer sig så mycket åt.

FIGUR 2. Handläggningstid (dagar) för överklagade bygglov år 2010. Den röda linjen markerar 10 veckor d.v.s. den nya tidsgränsen för kommunens handläggning.

I praktiken kan länsstyrelsernas handläggningstider vara ännu längre. En andel av överklagade bygglovsärenden avvisas av länsstyrelsen en kort tid efter diarietföring. Anledningen kan vara att de formella kraven inte är uppfyllda, att den som klagar är obehörig eller att tiden för överklagande har gått ut. För de ärenden som verkligen prövas är alltså den genomsnittliga handläggningstiden längre än vad statistiken visar.

I praktiken kan länsstyrelsernas handläggningstider vara ännu längre.

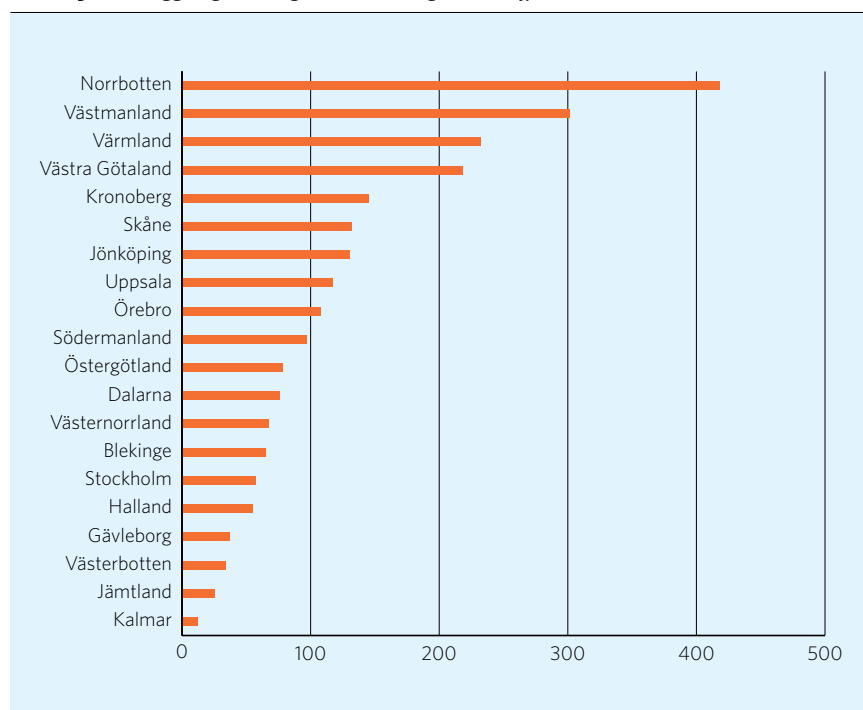

Oacceptabelt långa tider även för detaljplaner

Detaljplanen är kommunens verktyg för att reglera bebyggelsen inom ett avgränsat område. Lagen kräver att en detaljplan ska ligga till grund för bygglovprövningen när det gäller nya exploateringar med sammanhållen bebyggelse. Initiativ till detaljplanering tas ofta av en exploatör som också bekostar planen.

I områden med ett högt bebyggelsetryck överklagas en stor andel av de detaljplaner som antas av kommunerna. Det leder till osäkerhet och ekonomiska risker för den som investerar. Tiden det tar för länsstyrelsen att handlägga överklagade detaljplaner har ökat de senaste åren. Men det är ofta kommunerna som utpekats som ansvariga för bostadsbristen.

FIGUR 3. Handläggningstid (dagar) för överklagade detaljplaner 2010².

Not. 2.
För Gotlands län saknas uppgift
om handläggningstid för detaljplaner.

Handläggningstiden i domstolarna har ökat med 25 procent

Efter att länsstyrelsen har fattat beslut om ett bygglov finns ytterligare en möjlighet att få ärendet prövat, utan att det krävs prövningstillstånd. Tidigare var denna instans förvaltningsrätten. Även där har tendensen mot längre handläggningstider varit tydlig. Mellan åren 2008 och 2010 ökade den genomsnittliga handläggningstiden från 6,5 månader till 8,2 månader, eller från 195 dagar 2008 till 246 dagar 2010. Detta innebär en ökning av den genomsnittliga handläggningstiden med 25 procent.

Ändringarna i plan- och bygglagen den 2 maj 2011 innebar att domstolsprövning av överklagade beslut flyttade från förvaltningsrätten till mark- och miljödomstolar. Det är stor risk att genomloppstiderna inom några år kommer att vara lika långa i mark- och miljödomstolarna som i förvaltningsrätten.

Staten måste kraftsamla för att snabba upp sin ärendehantering.

Statens handläggning måste effektiviseras

För att den nya plan- och bygglagen ska få avsedd effekt måste länsstyrelserna och domstolarna ha samma tidsgränser för sin handläggning som kommunerna. Om detta ska fungera behöver arbetssättet i länsstyrelserna ses över och effektiviseras. Staten måste dessutom modernisera sin styrning av länsstyrelserna genom att mäta och följa upp resultat.

Inom kommunsektorn har man under lång tid arbetat med servicegarantier, utveckling och styrning av verksamheten. Syftet har varit att uppnå rättsäkerhet och god service till medborgare och näringsliv. Nu måste staten ta sin del av ansvaret och göra en kraftfull insats för att vända utvecklingen med de ökande handläggningstiderna hos länsstyrelserna.

Nu måste staten ta sin del av ansvaret och göra en insats för att vända utvecklingen med ökande handläggningstider.

SKL:s förslag på åtgärder

Om den nya plan- och bygglagen ska få avsedd effekt, krävs följande åtgärder:

- › De tidsgränser för handläggning av byggärenden som gäller för kommunerna bör även gälla länsstyrelser och domstolar som hanterar överklaganden.
- › Se över och effektivisera arbetssättet i länsstyrelserna. Inför enhetliga arbetssätt för att öka förutsebarheten.
- › Modernisera styrningen av länsstyrelserna. Mät resultaten och följ upp dessa.

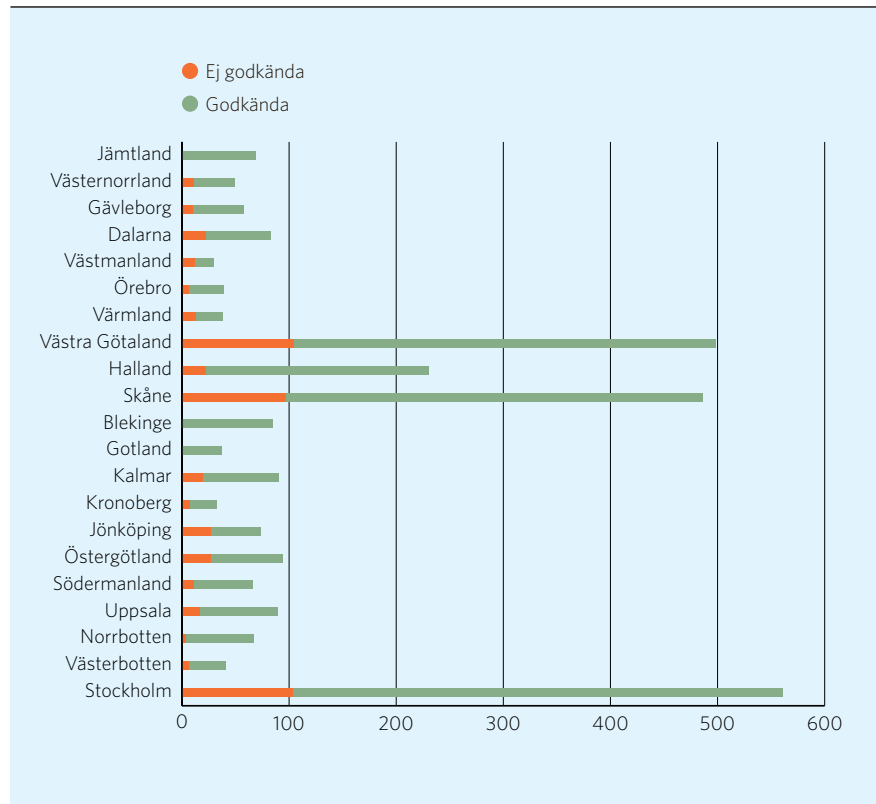
FIGUR 4. Förteckning över länsstyrelsernas handläggningstider i dagar för detaljplan- resp. bygglovsärenden 2006–2010.

Län		Plan 2006	Plan 2007	Plan 2008	Plan 2009	Plan 2010	Bygg 2006	Bygg 2007	Bygg 2008	Bygg 2009	Bygg 2010
Gävleborg	X	48	43	55	106	37	13	22	35	68	64
Värmland	S	-	91	15	32	232	8	37	43	55	67
Blekinge	K	114	69	49	169	65	37	91	26	39	69
Västerbotten	AC	65	48	29	80	34	48	48	48	66	83
Jämtland	Z	21	10	16	23	25	76	62	52	96	103
Kronoberg	G	-	-	40	217	145	236	210	325	205	116
Södermanland	D	124	-	108	50	97	157	100	130	114	122
Halland	N	77	78	76	76	55	79	98	120	122	125
Dalarna	W	104	120	248	116	76	127	179	214	221	129
Östergötland	E	151	175	100	66	78	151	-	116	133	131
Örebro	T	98	132	119	64	108	109	143	156	142	135
Kalmar	H	83	56	50	63	12	50	62	106	157	138
Jönköping	F	35	48	36	81	130	87	84	89	94	139
Uppsala	C	-	92	163	154	117	-	137	231	227	141
Gotland	I	12	108	80	-	-	81	108	88	124	144
Skåne	M	149	114	131	181	132	199	167	236	249	178
Västernorrland	Y	64	37	27	-	67	175	222	73	-	193
Stockholm	AB	-	57	45	77	57	-	195	200	245	219
Västra Götaland	O	227	247	212	299	218	261	244	256	290	276
Västmanland	U	126	69	62	54	301	126	207	39	289	443
Norrbottnen	BD	52	214	-	119	418	113	178	-	483	452
Genomsnitt		91	95	103	101	119	112	130	120	169	169

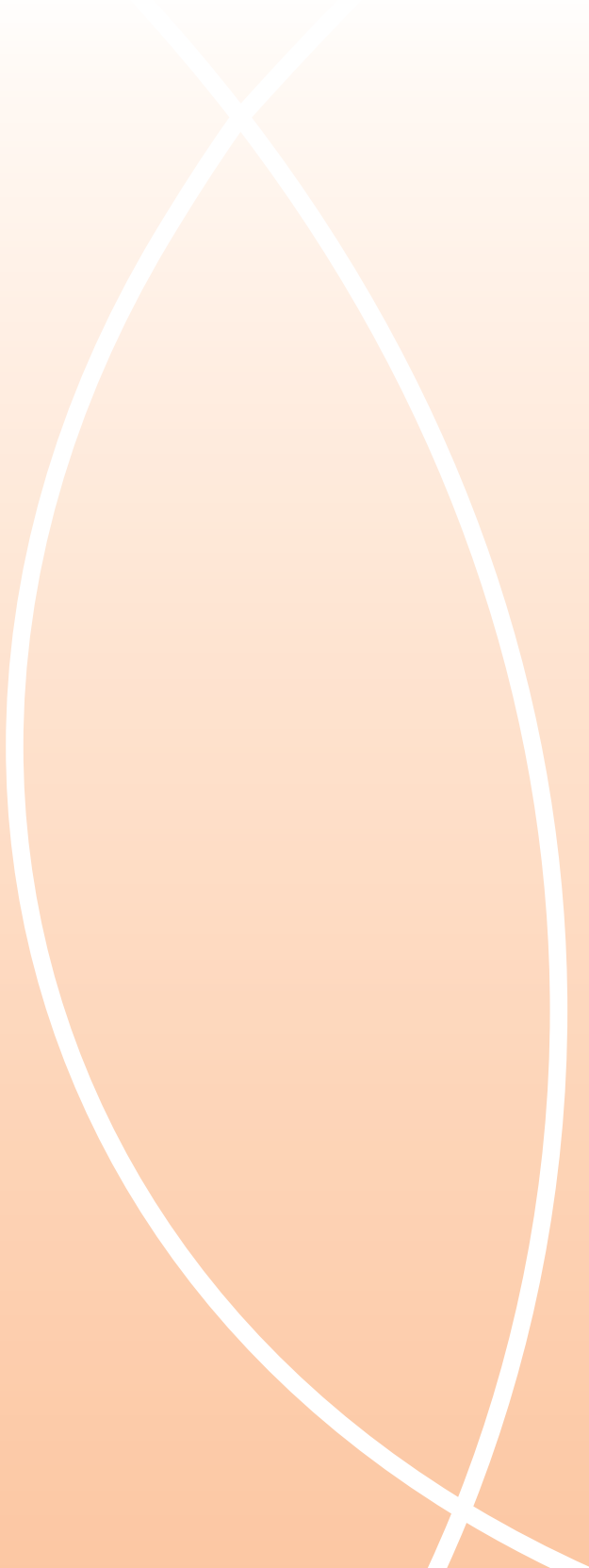
Det är anmärkningsvärt att några län visar tydligt negativa trender, både över tid och i förhållande till genomsnittet.

Figur 4 visar en sammanställning av de uppgifter som länsstyrelserna publicerat i sina respektive årsredovisningar. Handläggningstiderna skiljer sig väsentligt åt. Det är anmärkningsvärt att några län visar tydligt negativa trender, både över tid och i förhållande till genomsnittet.

FIGUR 5. Antal ärenden om bygglov som överklagats till respektive länsstyrelse och utfall av prövningen 2010.

Tabell 5 redogör för antalet överklagade bygglovsärenden och utfall i respektive län år 2010. De län som har längst handläggningstider har haft förhållandevis få ärenden att pröva. Norrbotten hade 67 inkommande ärenden under 2010 och Västmanland endast 30 ärenden.

Upplysningar om innehållet:
Anna Eklund, anna.eklund@skl.se, 08-452 75 84

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2011
Bestnr: 5246
Text: Anna Eklund
Foto: Thomas Henrikson
Produktion: ETC Kommunikation
Tryck: Modintryckoffset, december 2011

När den nya plan- och bygglagen trädde i kraft den 2 maj 2011 var tanken att reglerna för bygglov och planering skulle förenklas. Alla som ansöker om bygglov skulle få besked inom tio veckor och några små justeringar i detaljplaneprocessen gjordes också. Målet var att snabba upp bygglovsprocessen och skapa förutsebarhet och rättsäkerhet.

Denna rapport visar att länsstyrelsernas genomsnittliga handläggningstid för bygglovsärenden har ökat med nästan två månader (57 dagar) under åren 2006 till 2010. Den tid länsstyrelser och domstolar tar på sig för att handlägga ett överklagande enligt plan- och bygglagen har i realiteten blivit allt längre under de senaste åren. Det betyder att kommunernas kortare handläggningstider äts upp av längre handläggningstider hos högre instanser. Den som vill bygga får vänta allt längre på besked i alla de fall där byggplanerna överklagas.

Detta är inte acceptabelt och SKL föreslår därför följande åtgärder för att den nya plan- och bygglagen ska få avsedd effekt.

- De tidsgränser för handläggning av byggärenden som gäller för kommunerna bör även gälla länsstyrelser och domstolar som hanterar överklaganden.
- Se över och effektivisera arbetssättet i länsstyrelserna. Inför enhetliga arbetssätt för att öka förutsebarheten.
- Modernisera styrningen av länsstyrelserna. Mät resultaten och följ upp dessa.